

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 18 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Hírközlés és kiadónál:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kizárólag viszályok
 vagy megvitésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadónálban intézendők.

Helyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 29.

Ünneplés — alkotásokkal.

Csak az utszéli demagogia és a feketevérű cinizmus tagadhatja le a koronázási jubileum komoly jelentőségét. Mert ez az ünneplés abban a formában és tartalomban, amint azt a kormány megállapította, épp oly távol áll a bizantinizmustól, mint az üres pompázástól; de teljesen méltó egy önmagát és a saját intézményeit megbecsülő kulturnemzet méltóságához és modern gondolkodásához.

Ha csupán arról volna is szó, hogy ünnepeljük a magyarok királyát alkotmányos uralkodásának negyvenedik évfordulója alkalmából, akkor is helyén való volna ez az ünneplés; mert kilencszáz éves történelmi tradíciók nemzeti jellemük alkotó részévé tették a magyar szent korona viselője iránt tartozó hűséget és hódolatot. De mindenki tudja, hogy ez az ünneplés több a király fölött személyének szóló tiszteletnyilvánításnál, mert ez egyszersmind alkotmányos életünk helyreállításának és a jogfolytonosság elismerésének jubileuma is.

Alkotmányunk várfalai kétségkívül még csonkak és hiányosak, azonban megvannak az erős fundamentumok, a melyeken a rombadőlt részeket, szivós

kitartással és okos munkával, apránként kiépíthetjük. S hogy ezek a fundamentumok a zordon idők ádáz viharait túlélték és szerencsésen kiállották, azt bizonyára, saját magunkon kívül, királyunk bölcsességének és békeszeretetének köszönhetjük.

Negyven év óta békében és egyetértésben élünk a trónnal s ez idő alatt tagadhatatlanul szép fejlődésnek indult állami és társadalmi életünk; és ha nem minden úgy történt is, amint óhajtottuk volna, s olykor válságos napok is köszöntöttek reánk, a bajoknak és keserűségeknek fő oka talán a saját gyöngeségünkben és a közhatalom sáfárainak eltévelyedésében volt.

Semmi sem bizonyítja jobban a király fenkölt gondolkodását, mint az a tény, hogy készséggel hozzájárult a nemzeti kormány azon javaslatához, hogy a jubileumi ünnepély külső fény helyett maradandó alkotásokban nyerjen kifejezést.

A kormány által összeállított program — amely törvényjavaslatok alakjában már a parlament előtt fekszik — nemcsak az ünnepély jelentőségének, hanem a korszellemnek is megfelel, mert a nemzeti kegyeleten kívül a humánus törekvéseket is szépen szolgálja.

A honalapító Árpád sirja fölött emelkedő templom a történelmi megemlékezést fejezi ki. A két millió költséggel lé-

tesítendő munkáskórház, a munkásotthon, a vidéki központokon létesítendő kulturházak, a zágrábi kereskedelmi muzeum megnagyobbítása szociális és kulturális szükségleteket elégítenek ki.

»Minden Demosthenesnél szebben beszél a tett.« Ezek után tehát még a legelfogultabb székszisnek is be kell ismernie, hogy ma nem a léha hiuságok vására tobzódik a fórumon, hanem a termékeny munka áldásos korszakát éljük, amelynek jelszava ebben a klasszikus mondásban fejezhető ki: »Hass, alkoss, gyarapíts: a haza fényre derül.«

Pintér Gyula.

Agoston tapasztal. Egy olvasónk figyelmeztetett dr Agoston Péter beszére, melyet vasárnap a magántisztviselőknek tartott. Bizony a figyelmeztetés nélkül a tanár ur beszédét észre sem vettük volna, A beszédben a következőket is mondotta Agoston:

»Tapasztalatból mondhatja, hogy egy modern munkás, aki a tudomány tanfolyamokat hallgatja, sokkal univerzálisabb tudással bír, mint például egy vidéki polgármester. A korrupció virágzása szintén a jelenlegi választási rendszernek tudható be.«

Ha azok a munkás tanfolyamok olyan kiválóak, akkor a hasonlatot a hozzá közelebb eső forrásból is meríthette volna a szónok s a képzett, modern munkást bátran föléje helyezhette volna némely dilettáns-szociológus vidéki jogtanároknak is. A hasonlat föltétlenül találóbb

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A pokol.

Irta: Ifj. Molnár József.

Ott, hol a bükkös lejtőjű Rózsába hókoszorúta orma komoran mered alá a Firizán patak zöldülő völgyére, hosszú sorban elnyúló apró piciny házacskák között csak túl-túl akad egy téglapülete. Ezekre sötétzöld repkény, amazokra komló fut. Ezeknek üveges tornácain déli növények pompáznak, a viskók ablakaiból szerényen virít a mályva.

Az egész falu egy hatalmas épületóriás köré csoportosul. Ez az épület a kohó, a kincstári érc-olvasztó.

Valamikor jobb napokat látott, ma már vénülő lovak nyikorgó szekereken hordják össze ide a vidék sok-sok bányáinak kiaknázott érceit, úgy, amint már kikerültek a zuzdák ből: porrá törve.

Hosszu szekérsorok vonulnak naponként a

kohó felé mindenünnen. A szekerek mellett a kincstári bányaműveknek kormos képű nap-szamosai nógatják egykedvűen a kocogó fogatokat.

A kohóban aztán forró tüzek felé hatalmas katlanokba kerül az érc.

Öt hat köbméternyi folyó ásvány küzd itt az ezerkétszáz foknyi meleggel... Végre enged. Először az ólom válik ki az ércből, melyet tányérnagyságu pogácsák alakjában kimerve hűtenek le. Ezekben az ólom-pogácsákban benne van még az ezüst.

Megesik néha ügyetlen kohász keze alatt, hogy a tűz ereje megcsappan, ilyenkor az egész üstnyi érc lehül, benne marad egy otromba tömb alakjában a beboltozott üstben. Megkeményedik.

Ma érhet szégyen fémkohászt, akkor az a szégyen, hogyha »medvéje van«. Így hívják az összeállott ércet. Ilyenkor az egész kemencét le kell bontani a medve felett, hogy hozzá férközzenek. Am így sincs nagy öröm benne, mert a medve többé meg nem olvad, bármily tüzet

rakjanak az üst alá; de még a »dinamit« sem fogja, pedig ez »mindenre jó«.

Igy marad az érc: »medvének«.

Ügyelnek a kohászok erre. Ugy félnek a medvétől, mint attól az ezerkétszáz fokos tüztől, — a »pokoltól«, — amely még soha ki nem aludt egyik-másik kemencében, amióta a kohó áll. Századok óta.

Templom Istvánnak egyszer már volt medvéje. Jóformán nem is az ő hibája volt ez, hanem a mérnöké, aki nem volt elég gondos hozzája.

Szegény Templom István, nagyon el volt keseredve, nem tudott jól ügyelni az olvasztó kemencére. Miért volt elkeseredve? Bánották az emberek. Vagyis inkább csak egy ember bántotta: a szomszédja otthon a hegyoldalban. Ez sem őt bántotta, hanem a feleségét.

Pedig azt az asszonyt bántani halálos gonoszság. Az... Van oka rá a falunak, hogy legszebb kohásznénak tartják, de olyan is. Annak a szeme, mint, mint... nem is terem

lett s lett s legalább »tapasztalaton« alapult volna.

Azt is tapasztalja a kir. kath. jogakadémia jakabfi tanára, hogy Ausztriában »leszármoltak a klerikális színezetű sovínizmus«, vagyis kiadták az utat a vallásnak és a hazának. A »mi tudósok« társaság tagja ezt biztonnyal úgy álmodta. Az osztrák választásokból legnagyobb pártként a keresztényszocialisták kerültek ki, a többség teljesen konzervatív, sőt az ottani szociáldemokraták is nemzeti, nem pedig az Agostonok által kedvelt öszökvetségi alapon állanak. Jakabéknak csak nálunk akadnak kész eszközei az Agostonok közt.

Még egy pár ilyen »tapasztalat« — és Agoston ur bátran elmehet az általa feldicsért munkástanfolyamokra — tanulni.

Az adoptált orosz zsidó. Schächter Mózesről szól az ének, az orosz zsidó böcherből, aki néhány hónapja lopva, utlevél nélkül Magyarországra szökött Oroszországból, mert ottani viselt dolgai miatt szükségesnek vélt sürgős levegőváltoztatást. A bártfai határrendőrkapitány annak idején aggályos idegent ismert fel benne és kiutasította az országból Schächter Mózeset. Es Mózes nem ment ki az országból, hanem bement az ország szívébe, Budapestre s aggályos idegenből egykettőre előkelő idegent, a korlátolt intelligenciájú böcherből és bombavetőből előkelő orosz író és szabadsághósti faragtak a zsidó ügyekben bámulatosan szolidáris budapesti zsidó lapok. Es hatalmas befolyások nyultak fel a szabadelvűségéről ismert belügyminiszteriumig és Andrássy és Hadik hittek a zsidó vádaskodóknak és nem hittek a bártfai határkapitánynak és megvizsgáltatták az ügyet. De nem használt semmitéle szabadelvűség. Kitünt a bártfai határkapitány igaza és Schächter Mózesnek halasztást kapva — e hó 31-én különbeni eltoloncoltatás terhel

mellett el kellene utazni Magyarországból. E kellene, mert ez a törvény. Azonban megmozdult a zsidóérdekeltség és Schächter Mózes nem fog elutazni. Mert nem azért van a törvény, hogy megtartsa, hanem hogy kijátsza. Szinte a tizenkettedik órában megjelenik a színen Grünfeld Lipót Dunatőldvállról és adoptálta Schächter Mózeset. Es Mózes gyermekévé lett Grünfeld Lipót magyar honpolgárnak és Mózes magyar honpolgár lett, akit semmiféle törvénynek, semmiféle belügyminiszternek nincs hatalma többé kiutasítani.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 29.

Elnök: Rakovszky István.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után, következik a cselédtörvény részletes tárgyalásának toltatólagos tárgyalása, még pedig a 16-ik szakasz.

Mezőfi Vilmos: A szakaszt oly módon óhajtja, hogy a szerződészegés okait ne három, hanem nyolc nap alatt kelljen az illetékes hatóság elé terjeszteni.

Gaál Gusztáv: Styráris módosítást ajánl.

A Ház Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ajánlatára a módosításokat elfogadja.

Máriássy Mihály: A 17. §-hoz oly módosítást ajánl, mely szerint a cseléddel szemben a szolgálatba nem állás esetén csak akkor lehessen eljárni, ha tette rosszhiszemű.

Mezőfi Vilmos: A §-ból a karhatalom iránti intézkedést kihagyni kívánja. Helyette kártérítéssel tartozzék a gazda kárát, melyet neki a szolgálatba nem állással okozott, megtéríteni.

Filipp János: A 17-ik §-hoz módosítást

ajánl, mely szerint a cseléd, ha tavasszal hagyja el ok nélkül helyét, nagyobb kártérítéssel tartozzék, mint egyéb időszakban.

Nagy György: Mezőfiéhez hasonló, de precízebb módosítást nyújt be.

Okolicsányi László: Szerinte, ha a cseléd karhatalommal kényszeríthető a helyét elfoglalni, kényszeríthető legyen a gazda is megfelelő lakást a cseléd részére átadni, még pedig karhatalommal.

Darányi Ignác: Csak Máriássy módosítását ajánlja elfogadásra.

A Ház a szakaszt Máriássy módosításával fogadta el.

A 18-ik §-hoz

Vizy Ferenc: Styráris módosítást ajánl.

Mezőfi Vilmos: Azt kívánja, hogy a cseléd csak akkor sujtassék kártérítéssel, ha rossz hiszemben járt el.

Hammersberg László: Styráris módosítást nyújt be.

Vládától megvonják a szót.

Vlád Aurél: A szakasz praec zirozására módosítást nyújt be. Közben megtámadja a közigazgatást általánosságban.

Elnök (csenget): A képviselő urtól megvonom a szót.

Vlád Aurél: Tiltakozom ellene. (Zaj.)

Elnök: A képviselő ur durván támdta a magyar közigazgatást. A képviselő urtól megvonom a szót.

Vlád Aurél a Házzabályokhoz kér szót.

Elnök: A Házzabályok értelmében az elnöknek jogában van olyan képviselőtől, aki támadja a közigazgatást, attól a szót azonnal megvonni. A képviselő ily sértést már többször követett el és most is durván sértette a közigazgatást. A képviselő urtól megvonom a szót. (Vlád ingerülten leül, majd felkiált: Eljen a klotür! Elnök csenget.)

itt olyan szép kék buzavirág; itt csak sárga ibolya terem, annak sincsen illata.

Aztán tovább fűzte gondolatait Templom István ott a kemence mellett.

A haja az ő feleségének? A haja éjfékete. Mint a korom, mely amott a kéményen elszáll s terjeng a falu fölött. De olyan szépen játszik, hullámozik fehér vállaira az ő feleségének fekete haja, mint az a tűz ott a kemencében. Csalogat, csábit; meleg. Melegebb a tűznél. Még ennél a tűznél is melegebb.

Elgondolkodott.

Ezt az asszonyt bántotta a szomszédja.

Azt mondta róla — a rágalmozól — hogy mig ő a kohóba jár, addig az ő feleségéhez más jár. Egy ur szereti. A minap is onnan láták kijönni a mérnököt. Mindig azzal állít be, hogy »nincs itthon Templom?« pedig jól tudja, hogy ilyenkor a kohóban kellene keresnie. Azután, hogy azt mondja rá az asszony, hogy »nincs«, ott marad és beszélgetnek. Hidd el nekem Templom István, kutya van a kertben, mert, hogy a mérnök is láthatja, ha nem vak, hogy szép a feleség. E szavakkal mondta a szomszéd...

Az érc meg csak főtt-főtt. Az ólom felgyült a felszínre és Templom István nem merte

le a nagy vaskanállal. Lassan összeállott. A tűz égett égett, de már nem birt vele. Medve lett belőle.

Templom Istvánnak medvéje lett. Így találta a mérnök, aki bizony nem jött a rendes idejében.

De azért elsimult a dolog, a medve nem törte ki a nyakát Templom Istvánnak.

— No de azért másodszor sem lesz nekem medvem! ... s úgy ügyelt a kemencére, hogy jobban már igazán nem ügyelhetett.

Akármikor lepte meg a mérnöke, aki ott a verandán nagy téglapületben lakik — mindig kifogástalan vigyázatban találta Templomot.

Most is.

— Hogy megy a munka, Templom István?

— Egészen jól, mérnök ur! És ekkor egy valami (bizonyosan a sátán volt) azt sugta Templomnak, hogy nézd, azért piros a mérnök két orcája, mert a feleséged csókja ég rajta. A te feleségedé. Azé a kettős szívű asszonyé, aki tehozzád — emlékezzél csak vissza — mostanában olyan hideg, hűledező.

— Ég a tűz a kemencében, Templom István? — kérdezte a mérnök, mikor látta a kohász ébredező gondolatjait a két szemén keresztül.

— Ég, mérnök ur! Nagyon jól ég. Több mint ezerkétszáz ... Nem hiába hívják pokolnak, de pokoli módon is ég ... A pokol sem lehet égőbb, mérnök ur.

Azután folytatta Templom István, de csak úgy, mintha magának beszélt volna.

Pedig a pokolba nagy gonoszok kerülnek. ott jó tűznek kell lenni ... Azok mennek oda, akik a máséra emelik kezüket ...

Csak nézte Templom a tüzet, hosszan, mérőn, ész nélkül.

... Azok, akik a más feleségét elszeretik. Mert kutya van a kertben, mérnök ur. A kutyaharapást meg szörivel gyógyítják. A szerelmes tüzet pokollal. Én hiszek a pokolban. Maga mérnök ur, akár hisz, akár nem, oda kerül.

Hátrált a mérnök, talán azt is mondta: bolond, de Templom István megkapta egyik kezével a térdét, a másikkal a mellényét és: egy lödítés ...

Elfutotta szemét a vér, amikor utána nézett a mérnöknek az ezerkétszáz fokos pokolba.

Azután pedig esztét veszítve, úgy el kezdett üvöltöni, hogy összeszaladtak az emberek innen is, onnan is.

MIT IGYUNK?

hogy egészségünket megóvjuk, mert csak a természetes szénsavas ásványvíz erre a legbiztosabb óvószert.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szénsavdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyúvíz; dus szénsavtartalmánál fogva nemcsak biztos óvószert fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógyosknál fogva kitűnő szere a legkülönbözőbb gyomor-, légcső- és húgyszervi betegségeknek. 20 év óta bebizonyosodott, hogy még ragályos betegségekkel is, mint typhus, cholera megküzdettek azok, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai Ágnes-vízzel éltek. Legteljesebb orvosi szaktekintélyek által ajánlva. Számos elismerő nyilatkozat a forrás vizéről, sőt a szódavízről is olcsóbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakotok szervetették ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskezelőség. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben.

Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél és légcsőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Főraktár: KISS KÁROLY urnál Nagyváradon.

Kedvelt borviz!

Nagy Sándor és Ernszt Sándor felszólása után

Elnök: A vitát bezárja.

Vlád Aurél (ülve) kérem a határozatképesség megállapítását. (Óriási lármák.)

Felkiáltások álljon fel! (Vlád feláll és meghajlítva magát csak annyit mond: Kérem!)

A képviselők csoportosan vonulnak be a folyosóról az ülésterembe.

Elnök: Elrendeli a megszámlálást.

Fegyverek: Számlálnak.

Elnök: Jelenti, hogy 118 képviselő van jelen, tehát a Ház határozatképes.

A Ház a 17-ik szakaszt Hammersberg és Ernszt módosításával fogadja el.

A 18-ik szakaszhoz:

A cseléd vendége.

Návay Lajos: A cseléd vendéglátási jogának praecizálására módosítást ajánl, mely szerint a cseléd csak oly vendégeket nem fogadhat, kiknek látogatását a gazda általában megtiltotta.

Mezőfi Vilmos: Nem helyesli a vendégszeléd fogadási jogának korlátozását.

Förster Ottó: Már egy vendég jelentkezik! (Zajos derűtség.)

Mezőfi Vilmos: A szakasz törlését kéri.

Gaál Gaston: Elfogadja Návay módosítását.

Ernszt Sándor: A munkásügyi bizottság szövegezését ajánlja elfogadásra.

Darányi földművelésügyi miniszter felszólalása után a Ház Návay Lajos módosításával fogadja el a szakaszt.

Mezőfi Vilmos: módosítást ajánl.

A Ház a szakaszt módosítás nélkül fogadja el, ugyancsak elfogadja a 21. szakaszt és a 22-iket is.

A 23-ik szakaszhoz:

Husza István nyújt be módosítást, mely szerint szükséges időben a cseléd a munkaidőn kívül is teljesítsen szolgálatot.

Mezőfi Vilmos: A pihenő idő praecizálását kéri. Még pedig 8 órát kíván a számukra.

Felkiáltások: Annyi is van.

Darányi és Bernát István felszólalása után a Ház a 23-ik szakaszt módosítás nélkül fogadja el.

Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után

Elnök az ülést újból megnyitja.

A cseléd éttele.

24. §-hoz

Mezőfi Vilmos: Indítványt nyújt be, mely szerint a gazda azt az ételt adja a cselédnek, mely az ő asztalán van.

Förster Ottó: Es két fogpiszkálót!

A Ház a szakaszt módosítás nélkül fogadja el.

A 25. §-hoz

Gaál Gaszton: A szakasz első mondatának törlését kéri és helybe az általa szövegezett elfogadást kéri. (Helyeslés.)

Darányi földművelésügyi miniszter elfogadja a módosítást.

A Ház elfogadja a Gaál Gaszton indítványát mint ellenindítványt. A szakasz többi részét változatlanul fogadja el.

A képviselőház ma a cseléd törvény részletes tárgyalásával eljutott a 28. §-ig. Ezután Lányi Mór, Lengyel és Halász Lajos interpelláltak.

Az ülés vége 3 órakor.

A magyarországi zsidók statisztikája.*

— Ifj. Veszprémy Kálmán könyve. —

Megvallani az igazságot nem mindig jele a különös férfias bátorságnak, nem mindig hitvallás. De kimondani az igazságot a nagy nyílvanosság előtt, minden kertelés nélkül akkor, amikor a vallott igazság a hatalom urainak nagyon kellemetlen: ez már igazán hitvallás, mely tiszteletreméltó. Közismert dolog, nem lehet letagadni, hogy Magyarországon az ország, hatalom és dicsőség a zsidóságnak, azé a zsidóságnak, mely hazánk lakosságának 4-9 százalékát teszi. Nos ennek a zsidóságnak kemény igazságokat vágott szemébe ifj. Veszprémy Kálmán a magyarországi zsidóságról megjelent. »A magyarországi zsidók statisztikája« című könyvében. A szerző nagy szorgalommal, fáradtságos munkával állította össze a magyarországi zsidók statisztikáját, nem abból a célból, hogy a faj ellen igazságon, hanem hogy a maga meztelenségében feltárja azt a szomorú valóságot, hogy minden bajunknak a kuforrása.

»Napról-napra tódul közénk egy szokásiban, hajlamaiban, érzéseiben, erkölceiben merőben idegen faj«, mondja a könyv előszavában a szerző, mely a botrányokkal, pártszendélyekkel szításával eltereli figyelmünket az ő folytonos és csendes előrenyomulásokról és míg mi egymás közt marakodunk, csendben hódít — és terjed a zsidó, úgy hogy ma holnap, ha még tovább is bárgyun eltűrjük, hogy a széles világ minden üldözött zsidója itt találjon menedéket, és hogy ez az elsanyargatott ország legyen az archimedesi pont, a honnan a keresztény kultúrát zsidókultúrára alakíthassa át az »Isten választott népe«, nem a magyar, de a zsidó fogja elmondani, hogy: »Extra Hungariam, non est vita!«

Veszprémy könyve szenzációja a magyar könyvpiacnak. Kell, hogy minden keresztény ember megvegye, gondosan elolvassa, megtanulja, okuljon belőle s aztán a szerző cselekedjék. Mert hogy manapság azt a szomorú beismerést vagyunk kénytelenek tenni, hogy Magyarország a zsidóság eldorádója a fajmagyarok és a nemzetiségek rovására, azt ők bizonyára nem a maguk kiváló faji tulajdonságaiknak, hanem első sorban és főképpen a keresztény magyar társadalom égbekiáltó vétkei mulasztásainak köszönhetik. Ekes, megdönthetetlen bizonyossága ennek Veszprémy Kálmán statisztikája. Az érdekesebb adatokat itt közöljük.

Rövidre fogott történelmi visszapillantás vezet be a munkát. Közli azután a zsidók elterjedtségének statisztikáját a világon és közelebbről Európában. 1890. évben Magyarországon, melynek területe az egész lakott világnak 0-23 százaléka, az egész világon élő zsidóságnak 9 százaléka élt, Európához viszonyítva pedig a magyarországi zsidóság már 16-7 százalékot képviselt. Ha már most ehhez hozzavesszük azt, hogy a zsidóság száma azóta megdöbbentő arányban emelkedett — jobbadán a bevándorlás révén — akkor tisztára meggyőződhetünk arról az imminens veszedelemtől, mely a zsidóság zsenialisan tervszerű terjeszkedésében rejlik.

A statisztika bizonyossága szerint az utolsó 175 év leforgása alatt Magyarország lakossága meghatszorosodott, ehhez képest a mai zsidók

* A magyarországi zsidók statisztikája. Irta: ifj. Veszprémy Kálmán. Debrecen szab. kir. város könyvnyomda vállalat. 1907. Bolti ára 3 korona.

száma az országban negyvenkilencszer annyi, mint volt ezelőtt 175 évvel.

Nagyon érdekes a zsidókra vonatkozó magyarországi törvényhozás fejezetének adatai. Külön fejezetben csoportosítja a szerző a magyarországi zsidóság népmozgalmi adatait. Ezek szerint ma a zsidóság az összlakosság 4-94 százalékát képezi. A szerző szerint ez a százalék elvégre még nem volna végkép kétségbeesztő dolog; ami kétségbeesztett az, hogy a magyar közélet legfontosabb terüenai: a sajtó, a föld, a pénz, a kereskedelem, a jogtudomány, orvosi és műszaki teendők intézése 50 százalékában már zsidó kézre került. A zsidóknak az országban való eloszlása statisztikájából tárgyilagos logikával megállapítja a szerző, hogy a zsidóság legjobb talaja a legmagasabb fokú kultúra vagy a legsötétebb butaság.

Az iskolákba a zsidóság megdöbbentő arányban tódul. Különösen a közép- és főiskolákban képviselt számunk és a zsidók foglalkozását feltűnítő statisztika szomorúan igazolja, hogy a szellemi pályákon uralkodó tulterhelést a zsidóság okozza, mely különös előszeretettel ösztönli azokra a pályákra, ahol faji természetük szerint szabadon üzérkedhetik is.

Nagyon érdekes a könyvnek »A zsidók és a föld« c. fejezete. E szerint míg Magyarországon a »holtkés« birtokában összesen 3,210,258 kat. hold van, addig a tulságosan is eleven kézben ezelőtt már 10 esztendővel is 5,970,140 kat. hold volt 100 holdnál nagyobb komplexumokban.

Különleges helyzete van Budapestnek a zsidóság szempontjából.

Két külön fejezetben arról elmélkedik a szerző, hogy minő helyet foglal el a zsidóság az emberi társadalomban és hogy mi a zsidók boldogulásának titka.

Az utolsó fejezet a zsidóság hatalmáról számol be, melyet a sajtóban bir. Bizony nagyon szomorú statisztika ez. A közvélemény valódi irányítói közt 70 százalék a zsidó.

Hát bizony kemény igazságok ezek, nagyon szomorú meghallgatni annak, akinek mulasztása juttatta ide az országot és a keresztény kultúrát. Akinek kellemetlen, nem is hallgatja meg, hanem mint csaknem az egész magyar sajtó cselekedett, agyonhallgatja.

Én azt tartom, vétkei mulasztást követ el a közélet terén bármi vonatkozásban szereplő minden keresztény, aki a maga okulására ezt a könyvet meg nem veszi és el nem olvassa. Kapható Láng József könyvkereskedésében, Nagyváradon. Mikor én a könyvet végig olvastam, keserűen felsóhajtottam, mert »Magyarország, ha így haladunk, nem volt, hanem lesz« — a zsidóké! —

Laqueus.

Zugiskolák.

U L L N L

Biharvármegye egyik specialitása a zugiskola. Ezek a meg nem engedett intézmények titokban, eidugva élnek és ontják a növénydekeket.

A megye mikor tudomást szerzett a zugiskolákról, szabályrendeletet alkotott s energikus intézkedésekkel törekedett megfékezni a zugiskolák káros következményeinek továbbterjedését. Azóta a hatóságok éber figyelemmel kísérik a gyermektanítási módszereket s mondhatni a zugiskolák számát tetemesen apasztották.

Nagyvárad azonban ugylátszik igen hátra maradt a vármegyétől. Itt a város központjában is van zugiskola, hol minden háborgatás nélkül naponként tartanak előadást, jó hogy nem rendőri asszisztencia mellett.

Ez a zugiskola évek hosszú során át egy és ugyanazon helyen van és a rendőrségnek tudomása is van róla, ám nézik minden intézkedés nélkül, mint követ el naponként kihágást nem egy, hanem 60–80 ember is.

A rendőrségnek ez a magatartása érthetetlen a zugiskolával szemben, mert ha más egyébre nem, csupán közegészségügyi szempontból is veszélyes a zugiskola.

A Pece partján a Kert-utcából közvetlen a hid mellett balra egy igazi lomtár van, melyben egy lakásnak nevezett odú a zugiskola helyisége.

Ebben az iskolában naponként 60–80 gyermek szokott megjelenni. A tanrendet két egyén állította össze s ezek teljes fenhatósággal igyekeznek pótolni mindazt, amit a gyermek más iskolában nem sajátította el. Ez azonban csak ő szerintük áll, mert Nagyváradon van elég iskola, hol a gyermek a szükséges tanulmányokat elsajátíthatja.

A zugiskola összes tantárgya a következőkben foglalható össze: talmud, írás, olvasás és számtan. A talmud a fő, a többi csak annyiban amennyiben összefügg ezzel. Ez a zugiskola van hivatva bohereket nevelni, kiknek céljuk a rabbi jelöltség megszerzésével a katonaságig kötelmei alól kibujni s aztán olyan prózai emberré lenni, mint akármelyik más ember. Tehát már magában a célban is az állami törvények kijátszása van föltéve.

A zugiskolát 60–80 szülő tartja fenn az által, hogy gyermekeiket oda járattja s értük a tandíjat fizeti. A tandíj pedig nem is olyan kicsiny összeg: havonként 6–8 forint, melyet az év 12 hónapjában kivétel nélkül kell fizetni, mert ott nincs szünet egyedül a szombat.

A tanulók 6–13 éves gyermek, kik a szombat kivételével mindennap reggel 6 órától déli 12 óráig s délután 2-től 4-ig kötelesek megjelenni az előadáson s ott a két tanító (?) tudását magukba szívniok.

A tanulók tehát mind tankötelesek, kiket a törvény a nyilvános iskolákba kötelez és ezek között a cheider nem szerepel.

A tanítók, tanfelügyelő, miniszteri biztos, iskola felügyelő mind két emberből áll, kiknek minden pedagógiai tudásuk teljesen kimerül egy pipaszárban, mely a leckék befogadását igyekszik érezhetően megkönnyíteni a tanulóknak.

Az iskoláról tudomása van az izraelita hitközségnek is, mely minden igyekezetével azon van, hogy a zugiskolát eltöröljék. Ez az igyekezet azonban állandóan hajótörést szenved, mert nem illetékes helyek beavatkozását kéri. A szülők pedig a fent leírt célra tekintettel minden uton módon azon vannak, hogy az iskola fenn álljon.

A megyei tanfelügyelőnek mindezekről nincs tudomása ezideig, miért is most ajánljuk figyelmébe az iskolát.

A rendőrség egészségügyi osztályát pedig felhívjuk, hogy az egészségtelen helyiség iskolának való felhasználását tiltsa be.

UJDONSÁGOK.

Urnapi.

A katolikus világnak mindmennyi magasztos ünnepe között a legnagyobb az Urnapi. Nyilvános vallomást tesz hitéről, mely Jézus Krisztus isteni szaván alapszik, melyért vértanúi halált szenvedtek az első századok keresztényei s mely a legdrágább kincsét képezte mindenkörön, ma is képezni fogja, örökkön örökké. Megvallja hitét az Oltáriszentségben, amelyet diadallal, fényvel, pompával hordoz körül.

Urnapija egyuttal a királyi családnak fogadalmi ünnepe, melyet kiváló áhitattal tart meg.

Nagyváradon Olasziban és Ujvároson külön napon tartják meg ez ünnepet.

Ma, csütörtökön a székesegyházban lesz az ünnepi nagy mise és körmenet. Az ünnepélyes szent misét és körmenetet *Fetser* Antal felsz. püspök tartja, dr. *Karsch* Lollion kanonok pedig egyházi szónoklatot mond.

Kedvező idő esetén megindul a fényes körmenet a négy lombsátorban levő oltárhoz, melyek közül kettő a káptalan soron, egy a püspöki kert előtt és egy a püspöki palota kapujában van felállítva. A körmenetet a katonazenekar és a megerősített székesegyházi énekkar kíséri. A püspök a négy sátor oltáránál áldást ad a szentséggel, mire a katonaság dísz-tüzet ad. Az ünnepen részt vesznek a katonaságon kívül az állami, megyei és városi hatóságok képviselői, a társadalom előkelőségei s a katolikus intézetek.

Ujvároson az urnapi körmenetet vasárnap tartják meg.

*** Bérmaut a megyében.** Május 27-én, hétfőn délelőtt *Doboz* Kálmán érmihályfalvi főszolgabíró s az érmihályfalvi tekintélyesebb hívek kíséretében az érkeserői anyaszentegyházba hajtatott *Fetser* Antal segédpüspök. Itt *Király* Béla jegyző fogadta a község nevében. Délelőtt 11 órakor csendes mise, szent beszéd volt, melynek végeztével 125-en vették fel a bérmaut szentségét. Május 28-án reggel hat órakor utra kelve *Éradonyban*, s még ugyanazon délelőtt folyamán *Asszonyvásárára* bérmaut a püspök. Amott *Nagy* Ferenc jegyző, itt *Kovács* Marcell székelyhídi főszolgabíró és *Hegedüs* István fogadták az érkező főpapot. *Éradonyban* 86-ot, *Asszonyvásárára* 49-et bérmaut. Délután *Bihardiószege* érkezett, ahol gróf *Zichy* Tivadar v. b. t. t. ajánlotta fel hajlékul vendégszerető házáat a bérmautásra érkező püspöknek. Itt fogadta a bihardiószegei hölgyek küldöttségét, akik hatalmas virágcsokor átnyújtásával tették le hódolatukat a püspök elé. A hath. hitközséget *Kaczvinszky* Sándor esp. plebános, az ev. ref. egyház és politikai község képviselőt *Veress* István lelkes vezető. Az állami vincellér iskola tanári kara *Balassa* István igazgatóval élükön tisztelegtt a püspök előtt. 29-én d. e. 9 órakor énekes szent misét, szent beszédet mondott a püspök, mely után 64-en bérmautkoztak. Az isteni tiszteleten *Zichy* Tivadar gróf példás ájtatossággal vett részt. Déli 1 órakor ebéd volt a vendéglátó gróf asztalánál. Itt első sorban a főúri házigazda dr. *Semrecsányi* Pál megyéspüspökre és helyettesére *Fetser* Antal püspökre emelt poharat. Majd *Fetser* püspök a diószegi

egyház hitbuzgó kegyurát éltette, aki ismét a telekezeti béke apostolát *Veres* István ev. ref. lelkeszt köszöntötte fel. Diószegről a bérmaut püspök hazatért apostoli körutjából, amelylyel a várad három plébániát is ide számítva 4597-en részesültek a bérmaut szentségében.

*** Kinevezés.** Glac Antal főispán tegnap *Greiner* Dezső csécskei jegyzői irnokot és *Nyikos* Sándor ugrai jegyzői irnokot anyakönyvvezető helyettesekké nevezte ki.

*** A gör. kath. székesegyház keresztje.** A nagyvárad gör. kath. székesegyház tornyának keresztje az utóbbi időben meglazult némileg, úgy, hogy pár hét óta lehetett látni, miszerint némileg inog. Már intézkedtek is, hogy a keresztet megerősítsék. A tegnap éjjel Nagyváradon keresztül vonult óriási vihar a keresztet és az alatta levő gömböt egészen meghajtotta. Tegnap reggel sok nézője akadt a féloldalra dőlt keresztnek. Dr. *Radu* Demeter gör. kath. püspök tegnap azonnal elrendelte a megrongálódott torony helyreállítását. A kórhadt gerendázat kicserélését ifj. *Rimanóczy* Kálmán építész a bádigos munkát pedig *Vlad* Agoston bádigos teljesíti.

*** Az iparoktatásügyi-bizottság ülése.** Nagyvárad város iparokt. bizottságának tagjait a városház termében f. évi május hó 31-ik napján d. u. 4 órakor tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Tárty: A jövő tanévi költségvetés. — Nagyvárad, 1907. évi május hó 27-én, *Ragány* János elnök.

*** Aradi vendégek Nagyváradon.** Az összes városi alkotások között a legkiválóbb Nagyváradon a vízvezeték és a villamostelep. Mind a kettő városi mű, házikelésben van s oly sikerült az üzemük és szolgálmanyteljesítésük, hogy büszkén megmutathatjuk bárkinek. Voltak is már az ország több vidékéről itt, hogy megtekintsék s tanulmányozzák ezen két telepünket. Tegnap ismét idegen vendégek voltak Nagyváradon. Aradról *Varjassy* polgármester, *Lócs* Lajos adóügyi tanácsnok, polgármesterhelyettes és *Virágh* Béla városi főmérnök rándultak át Nagyváradra. *Lukács* Ödön pénzügyi tanácsnok társaságában megtekintették a vízvezeteki telepet és a villamostelepet, továbbá részletes felvilágosítást kértek a házikelésről. Ugyanis Aradon is be akarják hozni a házi kezelést s erre szereznek most tapasztalatokat.

*** Sz. Antal szegényeinek.** A I. N. egy névtelen jótévő Nagyváradról 50–50 koronát küldött a nagyvárad-olasz és a nagyvárad-ujvárosi plébániák hivataloknak, hogy azt Szent Antal szegényeinek juttassák. A két plébános ez uton mond köszönetet a nemes lelki adományozónak.

*** Premontrei tanárok az egyetemi katedrán.** *Károly* Irén főgimnáziumi tanár már régebben kineveztetett a kolozsvári egyetemre magántanár. A nagy tudomány tanférj megmarad továbbra is a nagyvárad főgimnázium tanári állásában s az előadások tartására minden alkalommal átutazik Kolozsvárra, amint már eddig is tette. — A nagyvárad főgimnázium másik tudós tanára dr. *Tóth Szabó* Pál szintén kineveztetett a budapesti egyetemre magántanár s egyuttal a premontrei rend budapesti tanárképző intézetébe, a Norbertivumba is kineveztetett tanárrá. Már a jövő félévben megkezdí előadásait Budapesten az egyetemen. Dr. *Tóth Szabó* Pál kinevezése egyfelől, amíg elismerése eddigi hasznos és eredményes működésének, másrészt azon ma-

gasabb szempontból is történt, hogy a jeles tudósok tágabb kör nyújtassék történelmi tanulmányainak folytatására.

*** A borellenőrző-bizottság megalakítása.** Glács Antal főispán a borellenőrző bizottság elnökévé Lukács Odön adóügyi tanácsnokot nevezte ki. Eddig ez a bizottság csak a papíron létezett s öt év óta nem tartott gyűlést. A jelekből ítélve, most már ez a bizottság is sürűbben ad életjelt magáról s akkor talán kevesebb lesz a pincében készült bor Nagyváradon. Tegnap délután tartotta alakuló ülését ez a bizottság Lukács Odön tanácsnok elnöklése alatt. Jelen voltak Balogh Döme, Czegléd Sándor, Cser János, Kiss Károly, Széles Lajos és Juricskay Brna jegyző. Lukács Odön kérte a tagok támogatását, hogy feladatának a törvény keretén belül a bizottság megfelelhessen. Ezután elnökhelyettesül id. Guttmann Józsefet, jegyzőül Juricskay Barnát megválasztották. — Balogh Döme üdvözölte a bizottságot és az elnököket. Rámutatott, hogy 9 év óta ülést sem tartott a bizottság. Pedig Nagyváradnak olyan híre van, hogy a vendéglőkben és kávéházakban nem lehet tiszta bort kapni. Ezért fontos feladat vár a bizottságra, hogy a műbort és a meghamisított borokat felfedezze. Példákat hoz fel a visszaélésekről. Kéri a tanácsnokot, hogy buzgó működést fejtessen ki a bizottság élén s szolgáltasson adatokat a tagoknak a borok átlagáról, forgalmáról, hogy kellő ellenőrzést fejthessenek ki — Lukács Odön elnök igéri, hogy a törvény alapján az adatokat a bormenyiségekről, a fogyasztás és forgalomról mindig készséggel a tagok rendelkezésére juttatja s kéri, hogy bármely irányban mindig készséggel nyújt bármily felvilágosítást. Esetleges bejelentéseknél 24 óra alatt összehívja a bizottságot. Ezzel véget ért az ülés.

*** Darányi és Mezőssy Hajduböszörményben.** Nagyban folynak az előkészületek a hajduböszörményi Bocskay-szobor leleplezésére. A 3 napig tartó ünnepségek szombaton kezdődnek. A szoborleleplezés vasárnap, június 2-án lesz. A kormányt a leleplezési ünnepélyen Darányi Ignác földművelésügyi miniszter és Mezőssy Béla államtitkár fogják képviselni. Eddig már 30 képviselő jelentette részvételét a leleplezési ünnepélyen.

*** Lerakodó állomás Czéczkén.** Löble H. nagyváradai szeszgyár részvénytársaság kérelemmel járult a kereskedelmi miniszterhez, hogy a cég részére Czéczke állomáson, mely jelenleg feltételes megállóhely, egy lerakodó állomás felállítását engedélyezze. A miniszter tegnap küldte le az ügyre vonatkozó határozatát, mely a kérelmet nem teljesíti. A jelenlegi állomás forgalma is havonként 100—120 személyből áll, miből arra lehet következtetni, hogy a teherforgalom sem igen lenne nagyobb, a kevés jövedelem, mely csupán az élesdi állomástól vonná el a forgalom kis részét, nem fedzné az új állomás felállításának költségeit s e miatt utasította el a miniszter a kérelmezőt.

*** Csanád a kivándorlók ellen.** Csanád vármegye törvényhatósága legutóbb tartott közgyűlésén határozatilag kimondta, hogy a napról-napra nagyobb arányokat öltő kivándorlás megfékezése végett feliratot intéz a kormányhoz és a képviselőházhoz. A megye határozatát minden társhatóságnak megküldötte, hasonló szellemű határozat hozatala végett.

*** A kisjenői híd.** A Kisjenő község tulajdonát képező híd, mely az összeköttetést tartja fent a község mellett elfolyó Körösvízen, már az ősz folyamán annyira megrongálódott, hogy azon a közlekedést csakis nagy vigyázattal lehetett fenntartani. A járás főszolgabírája február hóban a híd renoválására vonatkozó megfelelő tervezeteket is beküldötte az alispáni hivatalhoz, honnan még a mai napig sem történt semmi intézkedés. A híd most annyira megrongálódott, hogy a közlekedést tovább fenntartani teljesen lehetetlen, miért is

a központi járás főszolgabírája életbiztonsági szempontból a hidat elzáratta s erről jelentést tett az alispánnak, amikor is kéri az új híd felépítését esetleg a jelenlegi híd gyökeres kijavítását.

*** Árvíz a csatorna miatt.** A csatornák rendeltetése az volna, hogy a vizet elvezesse, de a nagyváradai csatornák olyan technikai bölcsességgel vannak építve, hogy nem képesek befogadni a víztömeget s ezáltal valóságos árvízet zúdítanak a szegény lakosságra. Szomorúan győződtek meg erről azok a szegény Pál-utcai és Városliget-utcai lakosok, akiknek házait elöntötte a piszkos áradat. Ugyanis a város Vízvezeték- és Csengery-utca vizét levezette a Porondra s ott egészen nyílt folyókában vezeti Pál-utcán Városliget-utca keresztezéséig. Innét tovább a Körösig csatornát építettek, amely azonban nem képes befogadni az egész környékről lefolyó vizet. A kedden éjjeli vihar alkalmával a víz annyira feltolult Pál-utcán, hogy az egész utcát elöntötte s betódult a házakba, a megrémült szegény emberek lakásaiba. Az áradat pedig hömpölygött végig Pál-utcán a szűk csatorna felett s a gazdasági egyesület épülete mellett ömlött a Körösbe. Amióta a város rendezte az utcát s a csatornát az utca egy részén kiépítette, állandó árvízveszedelem fenyegeti a környék lakosságát. Az előtt legalább lefolyt a víz az árokban s nem tette tönkre a szegény emberek vagyonát.

*** Esküvő.** Kovács Lajos helybeli közs. isk. tanító tegnap vezette oltárhoz Myron Berta kisasszonyt, Myron Mihály nagykereskedő leányát Széplakon. Az esketési szertartást Kovács Márton végezte.

*** A tanítók fizetése.** A tanítók fizetésének kérdésével foglalkozott tegnap a tanács s azon elvi álláspontra helyezkedett, hogy a tanítók fizetésénél a telekezeti és állami tanítók fizetéséről szóló törvénnyel igyekszik összhangba jutni, mert az állami segítséget csak akkor adja meg a miniszter, ha a város az állami s feldkezeti tanítók fizetése szerint rendezi a város is tanítóinak fizetését. Mivel a szóban levő törvény szentesítés alatt van, most érdemileg nem hoz határozatot a tanács, hanem bevárja a törvény szentesítését. Ebből kifolyólag értesíti az iskolaszéket, miszerint a most szervezett 12 tanítói állásra s a 2 megüresedett állásra a pályázat kiírható, de a fizetésrendezés előtti dotációval, vagyis 1200 kor. fizetés és 400 korona lakbérrel.

*** Lopta a világosságot.** Kiss György volt villamos szakértő különös módot eszelt ki a legolcsóbb világításra. Azon házban, a hol lakik, átalány összegben világítanak a villannyal. Kiss felhasználta a tudományát, s egy drótot erősített a vezetékre s azzal egy 10-es égőt alkalmazott. Ilyen módon világított, anélkül, hogy fizetett volna. Azonban rajta vették. A bíróság előt az állította, hogy csak 5 nap óta használta az áramot. A bíróság lopás címén 8 napra ítélte.

*** Piszkosak az utcák.** A város az utóbbi időben nem sok gondot fordít az utcák tisztántartására. Különösen a mellékutcák, a Szent László térre nyíló utcák oly piszkosak, hogy megbotránkozik rajta az ember. Az utcai szemét eltakarításáról nem gondoskodik senki, egyedül a szél az, mely megkönnyít az emberen, s a szemetet bele hordja az utcái folyókákba, hol a szemét a vizet megakasztva feloszlásnak indul, miáltal inficiálja a levegőt. Különben a hírhedt Párizs patak is kezd tarkaságával jelt adni magáról. Ebben az undorító patakban a fü dudva már embermagyságra

nőtt s mindenféle inficiáló anyagnak a fészke. Es ez mind elkerüli az illetékesek figyelmét? Ajánljuk, hogy a jövőben több gondot fordítsanak az utcákra.

*** Háztartási iskola Nagyváradon.** Az Apolló-épületben a város egyik legszebb és legmodernebb látványossága nyílik meg: Christoné Dus Ilona háztartási iskolája. Ot diszes szobából áll ez az új intézmény, mely megérdemli, hogy minden uriaszony és fiatal leány megtekintse. Pompás, izléses magyar stílus ad színt, verőfényt az egész iskolának, a levegője kedves, valósággal otthon érzi magát az ember, ha csak egy-két órát is tartózkodik ezekben az előkelő, kedves külsejű, barátságos szobákban. A butorokra csinos festményeket maga Christoné Dus Ilona festett. Az iskola felszerelése teljesen új és impozáns: az ebédlője csupa izlés és intelligencia, a konyhája pedig minden gazdaasszonynak kellemes, szórakoztató élvezet. Nagyvárad előkelő társadalmi életében hűzgapótló ez az iskola, melyet Christoné Dus Ilona urhölgy nagy körültekintéssel, tudással és ambícióval vezet. Beiratkozni még most lehet az intézet helyiségeiben Rákóczi-ut 12. Az iskola június elsején nyílik meg.

*** Óriási vihar.** Kedden éjjel fél 1 óra tájban rémes vihar vonult át Nagyváradon, iszonyú égháborúval. Fekete felhők borították el a látóhatárt s megeredt az eső, ebből azonban olyan borzasztó vihar tört ki, amely valószínűleg istenítélet volt. A szélvész igen sok háznak és melléképületnek a tetejét leszedte, fákat tört ki, kerítéseket döntött ki. A Nagypiac téren telfordította a sátrakat; köztük egy nagy, kerekében álló kalapossátrort. A villámok egymást érte, úgy, hogy majd percekig vakító világosság volt igen sokszor. A borzasztó idő egy óránál tovább dühöngött.

*** Az ünnep és a pénzintézetek.** A Biharmegyei korona-, takaré-, és hitelszövetkezet értesíti t. tagjait, hogy a ma esedékes befizetések az ünnep miatt holnap, pénteken e hó 31-én délután 3—5 óráig teljesítendők. Az igazgatóság. — A Polgári takaré- és segély szövetkezet befizetései f. hó 30-án azaz csütörtökön ünnep miatt délelőtt 9—11-ig teljesítendők. — A filléres takaré- és segély szövetkezet értesíti t. tagjait, hogy a befizetések az ünnep miatt ma d. e. 9—11 óráig eszkezendők.

x Katonazene. Ma, csütörtök este a 37-ik gyalogezred zenekara a Bazár-kertben hangversenyez.

x Értesítés. Remek kivitelű csillárok s világító testek érkeztek, melyeket gyári áron elárúsítok, mindennemű villamos vagy légszuszvillágítási, jelző csengő, telefon munkálatok a legolcsóbb áron. Költségvetés díjmentes. Telefon 556 ifj. Stern Sándor, Bémer-tér 2.

TÁVIRATOK.

Tiszát a zárszámadási bizottság elé hívják.

Budapest, május 29. A képviselők zárszámadási bizottsága ma délután 5 órakor Hentaller Lajos elnöklésével ülést tartott. Napirenden volt a gróf Tisza István által az államvasuti általánból elköltött 500 ezer korona ügye. Az ülésen a kormány részéről Wekerle, Popovics és Déry voltak jelen.

Hentaller mindenképpel felolvasta Wekerle levelét, mely szerint az 1903. évről nincsenek meg az elszámolási akták.

Éber Antal előadó ismertette az ügyet és azután a házszabályok 14. §-a alap-

ján indítványozza, hogy hívják meg Tisza István grófot a bizottság legközelebbi ülésére, hogy felvilágosítást adjon és a kérdéses 550 ezer korona elszámolását közölje a bizottsággal.

Buza Barna kívánja, hogy Hieronymit is hívja meg a gyűlés.

Az ülésen a kérdéshez Dárday Sándor, az állami számvevőszék alelnöke is szólott.

Wekerle azt mondta, hogy az 550 ezer korona nem hűtlen kezelésből, hanem helytelen elszámolásból tünhetett el. Kéri, hogy a kormány utján hívassék fel Tisza az elszámolás közlésére. S ha ennek fogamatja nem volna, ítélkezhetik még a bizottság.

A bizottság 7 szóval 1 ellen úgy határozott, hogy a bizottság legközelebbi ülésére, mely június 6-án lesz, meghívja Tisza Istvánt és Hieronymi Károlyt.

A koronázási jubileum.

Budapest, május 29. A koronázási jubileumról szóló törvényjavaslatokat ma tárgyalta a képviselőház pénzügyi bizottsága. Földes országos levéltár felállítását kérte. Rátkay László az alkotmánybiztosítókat sürgette. Wekerle kijelentette, hogy Földes indítványa már kivihetetlen. Az alkotmánybiztosítókat pedig a kormány be fogja nyújtani a koronázási jubileum után. Wekerle ma a koronázási jubileum dolgában felkereste Samassa egri érseket, akivel közölte az ünnepség dolgában az újabb megállapodásokat.

Non plus ultra.

— Pimasz hang egy küldöttségben. —

Budapest, május 29. Kellemetlen küldöttség járt ma Kossuthnál. Lipsics Ignác és 20 társa kisiparosok, hogy memorandumot nyújtsanak be a miniszternek a kisiparosok érdekében. A küldöttség szónoka, Lipsics oly pimaszul beszélt, gyalázta, általánosságban gyanúsította Kossuthot és a kormányt, hogy Kossuth a legnagyobb indignációval volt kénytelen őket otthagyni, de a memorandumukat azért átvette.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtök: Gerolsteini nagyhercegnő (Környei Béla vendégfelléptével.)

Péntek: Kornevillei harangok (Környei Béla vendégfelléptével) bérletszünetben.

Szombat: Rip-Rip (Környei Béla vendégfelléptével bérletszünetben.)

Vasárnap este: A Csepürágók bérletben.

Hétfő: A Csepürágók utolsó előadás.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, május 29.

Buza április	—	—	13 15	—	13 35
Rozs április	—	—	13 50	—	13 30
Tengeri május 1907	—	—	10 80	—	11 05
Repcze aug.-ra	—	—	27 80	—	28 24
Zab ápr.-ra	—	—	15 20	—	16 10

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 május 29-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	11.21
Magyar koronajárdék 4%	—	—	—	99.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 4%	—	—	—	83.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	95.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—	—	—	96.—
Magyar gyermekjegy-sorsjegy-kölesön	—	—	—	200.—
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölesön	—	—	—	150.—
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	99.50
Osztrák járdék papírban	—	—	—	100.—
Osztrák korona járdék	—	—	—	117.—
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	—	—	—	155.—
Osztrák-magyar bankrészvény	—	—	—	17.65
Magyar hitelbank részvény	—	—	—	17.65
Városi villamosvasút	—	—	—	833.—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	—	—	—	680.50
20 frankos frankos (Napolendör)	—	—	—	683.25
Osztrák-magyar államvasúti részvény	—	—	—	19.08
Német birodalmi márka	—	—	—	117.58
London vista	—	—	—	24117
Páris vista a	—	—	—	95.47
20 márkás arany	—	—	—	37.40

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

45.

Aztán elérkezett az idő is, amidőn rábeszélte magát, hogy bolondság, ha még skrupulizál. Ő olyan, amilyen és nem más, kivételes ember, Titán-természet. Őt nem szabad úgy megítélni, mint más embert, mert ha olyan volna, mint a többi, nem hatna oly legyőző varázsszal a tömegre — mert ez, tisztán temperamentumának, tüzes szenvedélyességének hatása.

Sikerei ezuttal szinte nyugtalanítóak valának. A mióta Bostonban vagy New-Yorkban — erre nézve nem biztos a történelem s egyáltalán elég hanyagul lajstromozza a primadonnák diadalait — Jenny Lind-et ágyudörgéssel fogadták, nem volt művész, kinek oly mérvben hódoltak volna, mint Boris Lenskynek. Különösen a nők örvöngtek utána — azokat egyszerűen megbabonázta.

Ő azonban a helyzetet nem az érzelmi oldaláról, hanem inkább cynikusan fogta föl. De azért kezdte megszokni a közönség rettenetes fülhasogató zivaját, mely előadásait rendszeresen követni szokta, megszokta a tömeg kiáltozásait, amely kísérté, mikor a hangversenytermet odahagyta, a kivilágított utcákat, hol minden ablakban ember hátán ember állt, csak hogy láthassák, amint hazafelé kocsizik.

De mire az izgalom elmúlt, csaknem a megszegyenülés egy neme vett rajta erőt. Mit jelentettek ezek a művész-diadalok? A tömeg a legostobább darabokat rendszeren lehangosabban tapsolta meg. Nem volt Beethoven vagy Schumann azon Sonátája, mellyel hasonló hatást ért volna el, mint egy nyaktörő Tarantellával, mit a régi időkben egyszer csodaujjai számára komponált s mit most határozottan szégyelt.

Bostonban levette a műsorról azt a Tarantellát, melytől csaknem megcsömörlött már.

És a közönség szenttelen maradt, semmi sem birta a szokott lelkesedésre felvillanyozni s Lensky tulfeszített idegei már annyira megkivánták azt az egetostromló diadalvihart, hogy saját jószántából hozzá töltötte a banális és farsztó boszorkadarabot. — Ő, ki hajdan annyira megvetette művész-diadalait!

* * *

A liliumok az Ermitage ajtajának két oldalán, ismét nyulának és hófehéren állnak aranyárga szívvél mélységes kelyheik fenekén

és Natália a rózsavirulással együtt, szinte be-költözött a kedves lakba.

Már Juliusban vagyunk. Lensky 15-ikére tűzte ki visszatértét.

„Délután, az első vonattal, melyhez juthatok; de azért ne aggódjál ha eltálatnék késni. Így hangzik sürgőnye.

Nem az állomásig, nem, csupán az eleven sövényig, mely a parkot bekeríti, akar Natália eleibe menni.

Kolja nem bir helyben maradni türelmetlenségében — Natália az órákat számíttatja — előhuzza zsebóráját, — de az megállt. Az ebéd-lőbe siet, hogy a kandalló nagy óráján megnézze az időt és rajta kapja Kolját, ki székre térdelve, épen a mutatókat tologatja előbbre.

— Mit csinálsz? — kiáltja nevetve.

A kis buksi fontoskodó arccal sóhajt:

— Az órát igazítom, mamuska; bizonyosan tudom, hogy beteg, mert olyan lassan jár máma.

Oh, hogy összevissza csókolja a gyereket a gondolatáért s hogy örül már neki, ha majd elmondhatja apjának fia genialis ötletét.

— Hallgal!

Éles csengettyű-hang, egy átható fütty — a vonat megérkezett.

Elsiet kis lányáért, kit az apa érkezésének tiszteletére, elragadó fehér ruháskába bujtattak.

A kis babát karján hordva, Kolját kezénél fogva lép ki a teljes virulásban álló hársak alá, melyek fénypontokkal átszőtt árnyékszőnyeget vetnek a park útjára. (Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervelder és Ladstädter-féle szalmakalapok. Eredeti Panama-kalapok. Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zsefr ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a birneves Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.

Eladó ház.

Nagy-Teleky-utcán 531. népsorszámu Wagner-féle sarokház örök áron eladó.

Értekezhetni

dr Schweiger Ede ügyvéddel.

Szilágyi Dezső-utca 16. szám.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

A nagyváradi takarékpénztár r.-t. 1907. évi május 12-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy 600000 kor. alaptőkéjét, 300 darab új részvény kibocsátása által 600000 kor.-ról 1200000 koronára felemeli és hogy ezen új részvények, melyek 1908. január 1-től részesednek az üzleteredményben, a régi részvények tulajdonosainak átvételre felajánlatsanak.

Ezen határozat alapján a régi részvények tulajdonosainak a fentemlített 300 darab részvényt a következő feltételek mellett ajánljuk fel átvételre:

1. Minden régi részvény alapján egy új részvény vehető át.

2. Az átvételi árfolyam 4000 kor., melyből 2000 kor. az alaptőke, 2000 kor. pedig a tartaléktőke javára fog iratni, miáltal a tartalékalap 1210910 kor. 38 fillére emelkedik.

3. Az átvételi jog [különböni elenyészés terhe alatt 1907. évi június 1-től 1907. augusztus 1-ig hétköznapiokon pénztárunknál gyakorolható. Ezen határidő leteltével az átvételi jog megszűnik.

A ki átvételi jogával élni kíván, tartozik a részvényt szelvényei nélkül a jog gyakorlása céljából bemutatni pénztárunknál és egyideűleg ugyanott az első részfizetést készpénzben teljesítenem, a mi, valamint a későbbi befizetések ideiglenes elősmervényen nyugtáztatnak. A benyújtott régi részvények az elővételi jog gyakorlásának reányomása után azonnal visszaadnak. Az elővételi jog a részvény és 400 kor. készpénz beküldésével posta útján is eszközölhető.

4. A befizetések következőkép teljesítendőek:

400 korona 1907. augusztus 1-ig.
1200 » 1907. október 1-ig
1200 » 1907. november 1-ig.
1200 » 1907. december 31-ig.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni. A befizetések után a takarékpénztár a befizetés napját követő naptól 1907. évi december 31-ig 5 százalékos kamatot fog megtéríteni és ezen kamatot 1908. január 2-től kifizetni.

Az elővételi jog gyakorlása után megállapított befizetési részletek pontos betartása nem kötelező, de legkésőbb 1907. december 31-ig okvetlenül teljesítendőek. Ha azonban a befizetés 1907. december 31-ig nem teljesített, az igazgatóság az illető ideiglenes részvényelősmervényeket semmisnek nyilváníthatja, a késedelmes fizető pedig az addig teljesített befizetést elveszti. Az eként megsemmisített részvények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések, hozzászámlítva a kibocsátási értéken felül elért többletet, a részvénytársaság tartaléktőkéje javára lesz könyvelve. — Ugyiszintén ezen tartaléktőke javára lesz könyvelendő az elővételi jog nem gyakorlása által értékesítendő új részvény eladásából származó nyeresmény is.

Az új részvények az ideiglenes elősmervények beadása és 10 korona befizetése ellenében 1908. évi január 25-től fognak kiadatni.

Nagyvárad, 1907. május 25.

Az igazgatóság.

Hirdetmény.

A Bihar megyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank nagyváradi pénztárat f. évi május hó 16-án tartott rendkívüli közgyűlésében elhatározta, hogy 675000 korona részvénytőkéjét 750 drb. egyenkint 300 koronáról s névre szóló részvény kibocsátása útján 900.000 koronára felemeli.

Ezen 750 drb. új részvény átvételére a régi részvények birtokosainak záros határidő alatt gyakorolható elővételi joguk van, melyet a következő feltételek mellett gyakorolhatnak, u. m.:

1) Három-három részvény, egy-egy új részvény átvételére jogosít.

2) Az átvételi árfolyam 575 korona, melyből 300 korona a részvénytőké, 275 kor. pedig a kiadások levonása után a rendes tartalékalapot illeti.

3) Az átvételi jog különöni elenyészésének következményével 1907. június 3-tól 1907. július 15-ik napjáig gyakorolható.

4) Aki az átvételi joggal élni kíván, tartozik a régi részvényt, vagy részvényeket szelvények nélkül az intézet pénztáránál bemutatni és az első részletet készpénzben lefizetni. A befizetést a pénztár külön elismervényen nyugtatja és a benyújtott régi részvényeket lebélyegezve a benyújtónak azonnal visszaadja.

5) A befizetések következően teljesítendőek: 175 K 1907. június 3-tól július 15-ig, 200 K 1907. szeptember 15-ig, 200 K november 15-ig.

Szabadságában áll azonban a részvényjegyzőnek több részletet vagy valamennyit a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Minden befizetés alkalmával az intézet a befizetőnek a befizetett összeg után a befizetés napjától 1907. december 31-ig számítandó 5 százalékos kamatot térít meg, amennyiben az új részvények az 1907. évi üzleteredményben nem részesülnek.

6) Valamennyi részlet befizetése után, de nem 1907. december 15-ike előtt a befizetésekről szóló elismervény visszaadása ellenében, az intézet pénztára megfelelő szelvényekkel ellátott és névre szóló az elismervényen kitüntetett darabszámnak megfelelő új részvényt szolgáltat ki.

7) Az oly részvényes, ki az átvételi jog gyakorlásánál nem tud három drb. részvényt bemutatni, minden egyes részvény után egy harmad új részvény átvételére jogot adó nyilatkozatot kap. Három ily nyilatkozatnak 1907. július 31-ig történő beszolgáltatása ellenében az illető jogot nyer, hogy egy új részvényt a fenti

feltételek teljesítése mellett átvehessen. Az ily 1 | 3-ad részvény elővételi jogáról szóló nyilatkozat 1907. július 31-től kezdve hatályát veszíti.

8) A befizetéssel késedelmeskedők ellenében az intézet igazgatósága az alapszabály 5. §-a szerint *) fog eljárni.

Nagyvárad, 1907. évi május hó 23-án.

Az igazgatóság.

*) Az a részvényes, aki az átveendő részvényekre esedékes valamely részletet a kellő időben be nem fizeti, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles megtéríteni. Ha azonban a részleteket és azok kamatait a kitűzött határidő lejártá után 60 nap alatt sem fizeti be, az igazgatóság az illető részvényekről kiadott ideiglenes elismervényeket újabb hírlapi közzététel nélkül semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényes pedig a már befizetett összeget elveszti.

A 4%-os

65

magyar koronájáradék

június hó 1-én esedékes szelvényeit már folyó hó 20-tól kezdve költségmentesen beváltja a Bihar megyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank, Nagy-Teleky-utca.

Uj fényképészeti és festészeti műterem
Nagyváradon.

LEMBERT EDE
fényképészeti és
festészeti műterme

mely a modern kor kívánalmainak megfelelően teljesen újonnan épült Rákóczi-ut 8. szám a. (Fő-u. Györfi-báz)

megnyílt.

Műtermében készít:

Platin képeket

Aquerelleket

70 Olajfestményeket

és régi képek után új másolatokat.

Elsőrangú kivittel!

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

— — — divat üzlete — — —

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

4628—1907. sz.

Hirdetmény.

A budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyamnak 1901-ben történt létesítése óta ezen tanfolyamnál vándorpincemesterek vannak alkalmazva, a kiknek az a feladata, hogy a szőlősgazdák kívánságára az illetőkhöz kiszálljanak, nekik boraik kezelésére nézve a szükséges utasításokat megadják, sőt a szükséges kezelési munkákat a termelők pincéjében is végrehajtsák, vagy saját felügyeletük alatt végrehajtsák, s a szőlőbirtokosok vancellérait vagy más alkalmazottjait a szükséges borkezelési munkákat helyes végzésére ott a helyszínen gyakorlatilag beoktassák.

Ez idő szerint öt ily vándorpincemester van alkalmazva a budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyamnál.

Eddig a vándorpincemester napi bérén és ellátási költségén felül még a vándorpincemester utazási költségeit is az illető szőlőbirtokosok tartoztak viselni.

Mint hogy az okszerű borkezelés terjesztésére a m. kir. földmívelésügyi miniszter ur különös szult helyez, igen kíváncs, hogy szőlőbirtokosaink e célból minél többen és minél gyakrabban vegyék igénybe az állami vándorpincemestereket.

Ennek megkönnyítése végett az eddigi feltételeket oda módosította, hogy a vándorpincemesterek kiszállása alkalmával az utiköltségeket a rendeltetési hely vasuti állomásáig és onnan vissza az államkincstár fogja viselni, s a szőlőbirtokosnak a vándorpincemestert csak az ottani vasuti állomástól saját költségén vagy saját fogatán a rendeltetési helyig és vissza az ottani vasuti állomásig szállíttatnia. Ezen kívül köteles az illető szőlőbirtokos a vándorpincemesternek ottilte ideje alatt lakást és élelmezést adni, továbbá a Budafokról való elindulás napjától a visszaérkezés napjáig bezárólag 3 korona, azaz három korona napibért fizetni.

Azoknak a szőlőbirtokosoknak, akik az állami pincemestereket igénybe kívánják venni, ez iránt közvetlenül a budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyam igazgatóságához Budafokra kell fordulniok. A pincemesterek a megkeresések beérkezésének sorrendjében fognak kiszállani.

Hogy a vándorpincemestereket minél több szőlősgazda vehesse igénybe, egy vándorpincemester egy szőlőbirtokosnál egyfolytában 6 napnál hosszabb ideig csakis abban az esetben maradhat, ha ugyanakkor más szőlőbirtokosnak nincs rá szüksége.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter urnak 12891—VIII. 2. szám alatt, az állami vándorpince-

mestereknek a szőlőbirtokosok részéről való igénybevétele tárgyában kiadott fenti tartalmu körrendeletét az érdekeltekkel tudomásvétel végett közlöm.

Nagyvárad, 1907. évi május hó 22-én.

Rimler Károly,
polgármester.

Moskovits

cipőgyár

Kossuth-utca

Helyi ipar.

24

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neurastheniásoknak, női bajokban szenvedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, subalpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20 százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérletőség, Besztercen, Mihály-utca 18., június 15-től

Radna-Borbereken. 61 1-0

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy az eddig is jó hírnévnek örvendő **CSORDÁS TESTVÉREK fűszer és csemege üzletét átvettük**, azt korszerűen, a legjobb új árukkal berendezve

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

törvényesen bejegyzett cégünk alatt tovább vezetjük, raktáron tartunk

— NAPONTA FRISS TEA-VAJAT —

Az általános fűszer, anyagáru és déli gyümölcsökön kívül, még mindennemű csemege-árakat, sajtok, hidegfelvágottak, különféle konzervákat, asztali- és csemege borok, pezsgők, likőrök, angol rum, kül- és belföldi cognak, friss töltésű ásványvizet.

Vetemény magvakat, mindennemű gazdasági cikkeket.

A n. érdemű közönség szives támogatását kréjük, biztosítva i. vevőinket, szolid árak mellett, becsületes és figyelmes kiszolgálásról. 40

Telefon 249.

Magyar Általános Hitelbank.

Teljesen befizetett részvénytőke 60,000.000 korona.

Tartalék alap 33,000.000 »

A Magyar Általános Hitelbank Nagyvárad (Bémer-tér, Bazárépület I. em.) foglalkozik a bankszakma összes ágaival. A *négyszázalékos Magyar Koronajáradek* június 1-i szelvényeit már *f. hó 20-tól kezdve* jutalékmentesen váltja be.

Betéteket tőkekamatadómentesen **4 százalékkal** kamatoztat.

Hitel leveleket ad az összes külföldi piacokra, fürdőhelyekre.